

Vlaams
Parlement

vergadering **C258**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 4 juni 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ann Brussel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de bekwaamheidsbewijzen voor natuurwetenschappen secundair onderwijs – 1437 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van Ann Brussel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het psychosociaal welzijn van academici – 1796 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs – 2182 (2014-2015)	8
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de dubbele registratie van leerlingen – 1957 (2014-2015)	15
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de programmatieprocedure voor structuuronderdelen in het secundair onderwijs en de gevolgen ervan voor het studiegebied grafische communicatie en media – 2048 (2014-2015)	20
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over time-out – 2111 (2014-2015)	25

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de bekwaamheidsbewijzen voor natuurwetenschappen secundair onderwijs – 1437 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Voorzitter, minister, dames en heren, momenteel werkt de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) aan een wijziging inzake de bekwaamheidsbewijzen voor natuurwetenschappen secundair onderwijs voor de bachelors natuurwetenschappen. Dat was althans het geval op 6 maart. Mocht er ondertussen een uitgewerkt voorstel zijn, dan zullen we het straks horen.

De VLHORA wil in deze wijziging aan de bachelors natuurwetenschappen een vereist bekwaamheidsbewijs toekennen voor vier vakken, namelijk natuurwetenschappen, fysica, chemie en biologie en dit in de eerste en tweede graad aso, tso, bso en in de derde graad bso. Voor natuurwetenschappen is dat logisch. Er wordt immers een vereist bekwaamheidsbewijs toegekend voor een vak waarvoor men is opgeleid. Voor fysica, chemie en biologie is dit niet logisch, aangezien een bachelor natuurwetenschappen niet voor deze vakken werd opgeleid.

Er is bovendien een wezenlijk verschil tussen natuurwetenschappen en de drie andere vakken. Natuurwetenschappen komt voor in die richtingen van het secundair onderwijs waarin men een basisvoorziening voorziet voor alle leerlingen in de zin van 'science for all'. De studie van fysica, chemie en biologie als afzonderlijke vakken vindt men in de richtingen met een leerlijn 'wetenschap voor de wetenschapper en technicus van morgen'. Het gaat hier om alle aso-richtingen en de richtingen uit het tso die een wetenschappelijk of technologisch profiel hebben.

Ter vergelijking, een student die ervoor kiest een lerarenopleiding te volgen voor fysica, chemie of biologie zal slechts één onderwijsbevoegdheid halen voor één vak van de drie, daar waar de bachelor natuurwetenschappen met de nieuwe wijziging een vereist bekwaamheidsbewijs zou krijgen voor hetzelfde gewicht aan studiepunten voor de drie wetenschappelijke vakken en voor natuurwetenschappen. Dat is de jackpot van de studiekeuze.

Zoals we allen weten, is er een structureel tekort aan exacte wetenschappers en gekwalificeerde technici. Het STEM-actieplan (Science, Technology, Engineering and Mathematics) wil hier verandering in brengen. De kwaliteit van een goed wetenschapsonderwijs is hierbij van cruciaal belang. Daarom hebben we nood aan leerkrachten wetenschappen en techniek met voldoende vak- en didactische kennis. Zij vormen immers onze toekomstige ingenieurs, scheikundigen, fysici en biologen waar onze kenniseconomie zoveel nood aan heeft. Een afvlakking van de kwaliteit van deze leerkrachten is dan ook onaanvaardbaar. Hun goede opleiding, kennis en vorming is hierbij van cruciaal belang.

Gisteren kwam dit ook even ter sprake in de plenaire vergadering toen mevrouw Helsen het had over het inhoudelijke aspect van de lerarenopleiding. In de lerarenopleiding stelt men vast dat de studenten die zich aanmelden op vlak van kennis soms wat bij te benen hebben. In dit opzicht maak ik me zorgen over de natuurwetenschappen, ook omdat er al heel weinig STEM-studenten zijn. Een eerste vereiste om dat probleem aan te pakken en de negatieve spiraal te doorbreken, is een goed wetenschapsonderwijs vanaf de lagere school en de eerste graad van het middelbaar onderwijs.

Minister, wat is de stand van zaken met betrekking tot de wijziging van de bekwaamheidsbewijzen voor natuurwetenschappen secundair onderwijs voor de bachelors natuurwetenschappen? Werd hieromtrent de mening van experts en leerkrachten gevraagd? Acht u het mogelijk dat een bachelor natuurwetenschappen zich in dezelfde studietijd en voor hetzelfde aantal studiepunten, zowel inhoudelijk als vakdidactisch kan bekwaamen in de leerlijn natuurwetenschappen (basisvorming) én in de drie wetenschappelijke vakken van de tweede graad, namelijk fysica, chemie en biologie (leerlijn wetenschapper/technicus), daar waar de student fysica, chemie of biologie in de lerarenopleiding zich in diezelfde studietijd en met hetzelfde aantal studiepunten slechts in één wetenschappelijk vak kan bekwaamen? Worden er nog andere wijzigingen gepland aan de bekwaamheidsbewijzen? Zo ja, dewelke?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, de vraag van mevrouw Brusseel is een terechte vraag die nog eens wijst op de problemen met de bekwaamheidsbewijzen. Achter die bekwaamheidsbewijzen zit wel een vorm van logica tussen voldoende geachte en vereiste bekwaamheidsbewijzen. Als we de bekwaamheidsbewijzen bekijken, moeten we die logica meenemen onder het motto 'de juiste persoon op de juiste plaats'. Ik ben benieuwd hoe u dat ziet in de toekomst.

Ten tweede is het zo dat in het basisonderwijs, naast het aparte leergebied wetenschap en techniek, ook de mogelijkheid is ingeschreven om ervoor te zorgen dat daar vakleraars met dezelfde achtergrond, met de juiste vakdidactische en inhoudelijke kennis, kunnen zijn. Hoever staat het daarmee?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, mevrouw Brusseel heeft gelijk dat kwaliteit het uitgangspunt moet zijn. Dat is de juiste doelstelling. Minister, anderzijds worden we voor sommige diploma's geconfronteerd met schaarste, waardoor het principe wel eens in het gedrang komt. Als u het geheel van de bekwaamheidsbewijzen bekijkt, ga je dan het globale pakket bekijken of is er ruimte om specifieke opleidingen afzonderlijk te bekijken? Mocht dat laatste het geval zijn, heb ik nog wel wat bijkomende suggesties.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Meyer, ik heb mij nu gefocust op het probleem dat door mevrouw Brusseel wordt aangehaald. Het is evident dat we dat allemaal eens globaal goed moeten bekijken. De vraag ging heel specifiek over natuurwetenschappen omdat daar een aantal acties bezig zijn.

Ik wil eerst nog herhalen wat de heer Daniëls daarnet ook zei: we moeten een onderscheid blijven maken tussen bekwaamheidsbewijzen die als 'vereist' en bekwaamheidsbewijzen die als 'voldoende geacht' worden beschouwd. Dat is voor mij natuurlijk cruciaal. Wie beschikt over een 'vereist' bekwaamheidsbewijs wordt beschouwd als zijnde specifiek voorbereid op het lesgeven in dat vak. Wie over een 'voldoende geacht' bekwaamheidsbewijs beschikt, wordt beschouwd als 'mogelijk geschikt'. De inrichtende macht bekijkt of een kandidaat met een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs over de nodige vakkennis beschikt om aangesteld te kunnen worden. De bachelor in het onderwijs biologie respectievelijk chemie of fysica blijft verder een vereist bekwaamheidsbewijs behouden voor het algemene vak natuurwetenschappen. *(Opmerkingen van mevrouw Ann Brusseel)*

Ik zeg dit vooraf, zodat we goed weten waarover we spreken en in welke richting we gaan.

Het ontwerp van besluit werd op 8 mei 2015 voor de eerste keer door de Vlaamse Regering goedgekeurd en er werd inmiddels over onderhandeld. Na oplevering van de protocollen zal het besluit binnenkort opnieuw worden geagendeerd op de Vlaamse Regering met het oog op de aanvraag van het advies aan de Raad van State. Mevrouw Brusseel, uw vraag is een beetje laat maar komt wel op een goed moment omdat het nog eens terug moet naar de Vlaamse Regering.

Voorafgaand aan de besluitvorming is er advies gevraagd aan de onderwijsinspectie. Vervolgens is dit voorgelegd aan de VLHORA. Er zijn reacties gekomen vanwege de kerngroep van de intervisiegroep Natuurwetenschappen van het Expertisenetwerk van de Gentse Associatie, de vakgroep Wetenschapsdidactiek HoGent en van een groepering van professionelen: leerkrachten, docenten, vakdidactici... Deze reacties zijn er gekomen voor we het besluit hebben goedgekeurd.

Het onderscheid tussen 'vereist' en 'voldoende geacht' blijft bestaan. Het voorstel ligt nu op tafel en moet nog naar de Raad van State, en vervolgens terugkeren naar de regering. Het werd ook al voorgelegd aan de VLHORA.

De Vlaamse Regering heeft beslist dat de bachelor in het secundair onderwijs natuurwetenschappen een 'vereist bekwaamheidsbewijs' krijgt voor: het algemene vak natuurwetenschappen in de eerste graad, in de tweede graad aso, tso, kso en bso, en in de derde graad bso; het technisch of praktisch vak toegepaste natuurwetenschappen in de tweede graad aso, tso, kso en bso, en in de derde graad bso. Voor het algemeen vak biologie, het algemeen vak chemie en het algemeen vak fysica beschikt de bachelor natuurwetenschappen over een 'voldoende geacht' bekwaamheidsbewijs. *(Opmerkingen van mevrouw Ann Brusseel)*

Dit voorstel ligt nu op tafel.

Ik kom dan bij de andere wijzigingen waarover de heren Daniëls en De Meyer het hadden. Er wordt altijd geactualiseerd. Ontbrekende en nieuwe diploma's worden toegevoegd aan de lijst van bekwaamheidsbewijzen, soms worden foutieve diploma's geschrapt en er worden overgangsmatregelen uitgewerkt. Voor het ondersteunend personeel zal ook in het gewoon secundair onderwijs, zoals in de andere onderwijsniveaus, vanaf volgend schooljaar een minimumopleidingsniveau worden vastgelegd en wordt het mogelijk een personeelslid aan te stellen onder het vooropgestelde opleidingsniveau van de functie. In principe kan iemand met een master worden aangesteld in een betrekking van het niveau van bachelor. Vorige week hebben we nog gediscussieerd over de financiële kant van die zaak, maar het wordt wel degelijk mogelijk gemaakt.

Voor een deel is dit ook een antwoord op de vraag van de heer Daniëls over het lager onderwijs. Ik heb daar nu niet meer informatie over, maar dat ligt wel op tafel. In het lager onderwijs zijn de eindtermen voor natuurwetenschappen gesplitst, maar het blijft wel mogelijk dat geïntegreerd te behouden in het ambt van onderwijzer. We hebben daar nooit een discussie over gehad. In het masterplan secundair wordt wel een aanzet gegeven om ook in het lager vakleerkrachten te nemen. Dat moet nog meer worden uitgewerkt en ik heb daarover nog geen verder nieuws.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Dank voor het uitvoerig antwoord, minister, dat mij een beetje geruststelt. Ik vreesde namelijk dat men in het 2e, 3e en 4e jaar aso de moeilijke wetenschapsvakken bio, chemie en fysica ook zou laten geven door bachelors natuurwetenschappen, die voor dergelijke zware leerplannen onvoldoende zijn opgeleid. Als ik het goed begrijp uit het antwoord, blijven de bachelors bio, chemie en fysica erkend als vereist bekwaamheidsbewijs voor natuurwetenschappen. Ik wil daar een bedenking bij formuleren.

Iemand die voor biologie heeft gekozen bijvoorbeeld in combinatie met Frans, heeft ongetwijfeld heel veel belangstelling voor de bloemen en de bijen, maar moet in het vak natuurwetenschappen in de eerste graad op een heel aanschouwelijke manier ook de basisbegrippen van fysica aanleren. Ik wil absoluut niet in casuïstiek vervallen, maar ik ken de situatie van sommige leerkrachten heel goed, omdat ik een moeder en een broer heb met respectievelijk een bachelor biologie en fysica en een master fysica. Zij schetsen de situatie heel duidelijk, overigens net als zoveel andere leerkrachten en pedagogisch adviseurs die bij mij zijn komen aankloppen.

Als je in het vak natuurwetenschappen de fysica of chemie niet op de juiste manier uiteenzet, ook al is de leerstof veel meer basic dan in het vak fysica of het vak chemie, dan is dat een probleem. Dat wil ik toch meegeven, want ik maak me zorgen dat niet elke bachelor in een van de vakken binnen het vak natuurwetenschappen alles op een even goede manier kan geven. De basisbegrippen zal hij of zij wel goed kennen, maar ik maak me vooral zorgen over de didactiek. Om passie voor wetenschappen op te wekken, moet je de stof aanschouwelijk brengen. Dat is een zeer belangrijk element in het hele STEM-debat. Waarom hebben we te weinig STEM'ers? Omdat we een negatieve spiraal moeten doorbreken. Er geven in ons onderwijs nu eenmaal veel mensen wetenschapsvakken met een voldoende geacht diploma en dus met iets minder vaardigheden en kennis dan eigenlijk nodig is om bij leerlingen echt passie op te wekken.

Ik ben gerustgesteld dat de bachelors natuurwetenschappen niet het vereiste diploma zullen hebben om de vakken fysica, biologie en chemie te geven, wel het voldoende geacht diploma. Maar ook hier wens ik een bedenking bij te maken. Er is een schaarste, zoals collega De Meyer ook zei. Veel directies, zeker in kleinere scholen, zien ertegenop op zoek te gaan naar een bachelor fysica of chemie, of zelfs naar een master, om in het vierde middelbaar nog een paar uurtjes les te komen geven. Ze vragen al snel aan de bachelor die deze vakken in de eerste graad geeft, om ook in het derde of zelfs het vierde jaar bepaalde wetenschappelijke vakken voor zijn rekening te nemen. Door de schaarste is de druk op directies dus groot. Vanuit mijn eigen ervaring toen ik nog les gaf, weet ik dat sommige directies het ook makkelijk vinden of sympathiek om het lesrooster van leerkrachten die net geen fulltime hadden, aan te vullen met vakken waarvoor ze een voldoende geacht diploma hadden. Dat is nefast voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Zo kom ik bij het punt dat ik al eens heb aangehaald. In situaties van schaarste worden veel mensen met een voldoende geacht diploma voor de klas gezet. Dat zorgt voor een vicieuze cirkel, want die mensen hebben vaak niet de juiste skills om leerlingen 'goesting' te geven, om het maar eens met een informeel Vlaams woord te zeggen, om in die richting voort te studeren. De exacte wetenschappen aan de universiteit tellen zo weinig studenten omdat in ons onderwijs de wetenschappelijke vakken de voorbije tien jaar niet overal op een even aanschouwelijke manier gegeven zijn. Vele mensen stappen in het onderwijs met de beste voornemens, maar geven redelijk theoretisch les, en voor wetenschappen moet precies heel sterk worden gewerkt met onderzoekend leren om de leerlingen zin en passie voor die vakken te laten krijgen. Ik heb het daar al vaker over gehad en zal dat blijven doen, want ik ben nu eenmaal heel erg bezorgd over de kwaliteit van ons wetenschapsonderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Bedankt, minister. Ik kijk uit naar hoe u verdere invulling zult geven aan de vakleerkracht in het basisonderwijs. Ik wil daar nog eens toe oproepen. Misschien is er wel een mogelijkheid om in de bekwaamheidsbewijzen de bachelors die u daarnet hebt opgesomd, automatisch

vakbekwaamheid te geven, om dat in het basisonderwijs mee te geven. Dan kan de school uiteraard autonoom beslissen of ze die vakleerkracht al of niet inzet, maar wie het nu wil doen, kan het nog niet.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik zal u schriftelijk en via vragen om uitleg nog een aantal suggesties overmaken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Brusseel, ik kan zeer veel van wat u gezegd hebt, volgen. Ik verwijs naar de peilingresultaten wiskunde. U hebt het over de zware pakketten die gegeven worden. Als ik zie dat bij de leerlingen die verhoudingsgewijs minder uren wiskunde hebben, de leerkrachten staan die een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs hebben, terwijl die leerlingen misschien, in functie van het halen van de eindtermen, net de meeste nood hebben aan vakleerkrachten met een vereist bekwaamheidsbewijs, wordt uw stelling gestaafd door de resultaten van die peiling. Maar er zijn er maar zoveel als er zijn. Je moet maken dat je er voldoende hebt. Als er geen zijn, moet je zoeken naar potentiële alternatieven.

Ik ben het eens met wat u zegt, maar we moeten er eerst en vooral voor zorgen dat we voldoende instroom hebben. U zegt dat scholen geen goesting hebben om te zoeken, maar ik denk dat het iets meer is dan dat. Als ik bijvoorbeeld zie hoeveel leerlingen er maar instromen in de bachelor wiskunde, dan mogen die scholen nog lang blijven zoeken. Als er geen zijn, is dat zo. Zolang die schaarste er is, moet je kansen geven.

Ik was ook wel bezorgd toen ik de resultaten zag. De sterkste leerkrachten staan uiteraard bij de leerlingen die het meest wiskunde hebben. Dat vind ik ook logisch. Maar het is die groep eronder, die minder uren wiskunde heeft en ook resultaten moet halen, die leerkrachten heeft die er minder vertrouwd mee zijn. Daar zit een kloof. We moeten mensen die voor onderwijs kiezen, warm maken om iets in die wetenschapsvakken te kiezen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Ik wil nog een suggestie doen. Ik ben het met u eens, minister, dat je ze niet zomaar tevoorschijn kunt toveren als ze er niet zijn. Je moet voor een instroom zorgen. Dat is één ding.

Ten tweede moeten we incentives bedenken voor de mensen die nu met een voldoende geacht diploma die vakken geven. We moeten hen motiveren om zich bij te scholen op vakinhoudelijk of vakdidactisch vlak. Ik denk bijvoorbeeld aan een ingenieur chemie. Qua vakinhoud zal dat oké zijn, maar qua didactiek is er wellicht nog ruimte voor verbetering. In de ideale wereld zou ik die mensen een voltijdse opdracht geven met een zestiental uren en met de eis om binnen de twee jaar op vakdidactisch vlak cursussen te volgen en goede resultaten af te leveren. Maar dat kost natuurlijk geld. Dat is het probleem. Ik ben er voorstander van om te zeggen: voor bepaalde zaken is er minder geld, maar daarvoor gaan we nu wel budget uittrekken. Ik wil dat zelfs gaan bepleiten bij de minister van Begroting. We zullen die vicieuze cirkel moeten doorbreken.

Ik wil zeker niet alle directies beschuldigen van het laks omgaan met bekwaamheidsbewijzen. Het is voor sommige vakken inderdaad moeilijk om ze te vinden, maar ik ken toch ook gevallen waar men iets te snel naar de voldoende geachte diploma's grijpt, omdat het een beetje evidentier is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het psychosociaal welzijn van academici – 1796 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs – 2182 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): In een artikel van het studentenblad Schamper over het psychosociaal welzijn van het personeel aan de UGent werd melding gemaakt van burn-outs, vriendjespolitiek, pesterijen en angst. De UGent heeft een onderzoek naar het welzijn van de werknemers laten uitvoeren. Dat was een prompte reactie op het artikel in Schamper.

Daaruit zijn drie actieplannen voortgevloeid, waarvan een specifiek over stress en een ander over grensoverschrijdend gedrag. Ook het team psychosociaal welzijn wordt met een extra medewerker versterkt. Dat was de boodschap van UGent.

Het probleem van het psychosociaal welzijn van academici wordt dus wel erkend door de universiteit. Uit reacties van professoren, zoals de heer Loobuyck, kon ik echter opmaken dat deze problematiek UGent overstijgt. Ik denk ook aan de klacht van de Actiegroep Hoger Onderwijs over publicatiedruk de voorbije jaren. Daarover was er een hoorzitting in de vorige legislatuur.

Ook aan andere universiteiten zouden veel academici onder een hoge competitieve en onaangename werkdruk lijden. De manier waarop onze universiteiten worden gefinancierd, speelt hierin een belangrijke rol. Het Nederlandstalige Planbureau toonde aan dat in Vlaanderen een buitensporig percentage van de financiering competitief wordt verdeeld, meer dan het dubbel van onze buurlanden. Daardoor is er een enorme concurrentiestrijd tussen de universiteiten, met alle gevolgen van dien voor het personeel.

Het is natuurlijk de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf om te waken over het welzijn van hun mensen, maar wij hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid om daarvoor aandacht te hebben. Minister, zult u in het kader van de evaluatie van het Financieringsdecreet voor het hoger onderwijs aandacht schenken aan het psychosociaal welzijn van academici?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag gaat verder dan die van mevrouw Brusseel. We lazen deze kop in De Tijd op vrijdag 8 mei 2015: "Ratrace om doctoraten levert universiteiten geen extra geld op." Uit de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs, die de krant toen al kon inkijken, maar die nu ook online te bekijken is, blijkt dat het aantal doctoraten en publicaties de afgelopen jaren de hoogte is ingeschoten. Het budget volgde die evolutie echter niet, waardoor de waarde van een doctoraat en publicatie fors afneemt, althans wat de financiering betreft.

Volgens de Actiegroep Hoger Onderwijs is de evaluatie een maat voor niets. Volgens hen is het een loutere beschrijving van de huidige financiering, die vooral veel administratieve gegevens geeft. De evaluatie hertaalt decreten in begrijpelijke bewoordingen, wat een zeer verdienstelijke poging is, omdat de financiering

van het hoger onderwijs verre van transparant is. Maar er komt geen beleidsdiscussie uit naar voren. De vijf evaluatievragen opgenomen in het decreet voor de financiering van het hoger onderwijs, worden niet beantwoord met 'bereikt' of 'niet bereikt'. Er wordt wel een zekere aanzet gegeven, maar er is geen echt antwoord.

In het regeerakkoord en uw beleidsnota, minister, is opgenomen dat de evaluatie van het Financieringsdecreet een vertrekpunt is om het systeem aan te passen en transparant te maken, onder andere door een grondige evaluatie van de puntengewichten. Op uw kabinet zit iemand die de puntengewichten zeer goed kent, want hij heeft daarover in het verleden een vrije tribune geschreven, in zijn functie van directeur van de Karel de Grote-Hogeschool, om aan te klagen dat die gewichten niet overeenstemmen met de realiteit.

Minister, de evaluatie zult u intussen wel hebben ontvangen en doorgenomen. Wat zijn uw voornaamste conclusies in het licht van het decreet en de gestelde evaluatievragen, onder andere over het al dan niet bereiken van rationalisatie? Op welke manier gaat u het rapport in beleidsdaden omzetten? Welke stappen plant u en met welke timing? Hoe gaat u om met de grondige evaluatie van de puntengewichten?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, de evaluatie is inderdaad bijzonder belangrijk. We hebben erop gewacht om het hele financieringssysteem aan te pakken. De problemen zijn genoegzaam bekend. Zit de verhouding onderzoek-onderwijs-maatschappelijke dienstverlening nog juist? De Actiegroep Hoger Onderwijs vraagt: wordt de werkdruk niet te hoog doordat de verhouding niet helemaal juist zit? Dat zijn fundamentele, essentiële, pertinente vragen, waarover we in de commissie al verschillende keren hebben gedebatteerd, maar waarbij telkens naar die evaluatie van het Financieringsdecreet werd verwezen.

Ik heb het document intussen ook ontvangen en ingekeken. Het is bijzonder lijk en ingewikkeld. Inderdaad is de vraag welke conclusies eruit kunnen worden getrokken. De bedenkingen zijn mij ook ter ore gekomen over methodieken en financieringsstromen die zijn geëvalueerd, maar waarbij bepaalde indexeringen al dan niet zijn meegenomen. Men zou niet met de meest accurate cijfers hebben gewerkt, maar met de cijfers die vastlagen bij de totstandkoming van het decreet. Als er vragen bij worden gesteld vanuit bepaalde kringen die met de evaluatie aan de slag moeten, is maar de vraag hoe zinvol die evaluatie is. Maar goed, ze is er nu. Wanneer kunnen we die bespreken in de commissie? Welke conclusies trekt u eruit, minister? Ik sluit me aan bij die vraag van de heer Daniëls.

Ik herhaal mijn oproep. Is deze evaluatie wel voldoende? In het begin van deze legislatuur hebben wij in de plenaire vergadering een motie ingediend om het Rekenhof te vragen om een aantal financieringsstromen in kaart te brengen, naast deze verplichte evaluatie. Dat wilde men niet doen. Het Rekenhof kreeg die opdracht niet, omdat deze evaluatie liep. Maar moeten we niet meer doen, om de problemen aan te pakken?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, kan het document via het secretariaat aan alle commissieleden ter beschikking worden gesteld?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het Financieringsdecreet voor het hoger onderwijs dateert uit 2008. Sommigen van jullie waren daar toen al bij, anderen

niet. Het voorzag in een evaluatie tegen uiterlijk 1 januari 2014. Die evaluatie is tijdens de vorige legislatuur opgestart, maar is toen niet afgewerkt. Op 1 januari 2014 hadden wij dus geen evaluatie. Ik heb aan mijn administratie de opdracht gegeven om die evaluatie af te werken. Dat is intussen gebeurd. De evaluatie is op 24 april aan de Vlaamse Regering meegedeeld. Het is een publiek rapport, dat sinds eind april ook beschikbaar is op de website van het Departement Onderwijs en Vorming: www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties. Het is een bijzonder lijvig document, met 8 hoofdstukken en 275 pagina's. U weet dat ik bijhoud hoeveel pagina's er worden gepubliceerd.

De scope van de evaluatie was van bij het begin duidelijk, omdat er vijf vragen moesten worden beantwoord die letterlijk worden opgesomd in het vroegere artikel 4 van het Financieringsdecreet, nu artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs. Het gaat om de impact van de financiering op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, de gehanteerde puntengewichten, het hoger kunstonderwijs, het rationalisatieproces en het onderzoekluik binnen de werkingsenveloppe van de universiteiten. Ik kan dat nu niet allemaal in detail bespreken binnen het bestek van deze vraag om uitleg, maar mijn medewerkers zijn er zeker toe bereid om de evaluatie eens te komen toelichten. Als jullie een toelichting willen krijgen om tot conclusies te komen, is dat geen enkel probleem. Mijn medewerkers zullen met plezier uitleggen hoe ze het hebben aangepakt.

Ik heb natuurlijk de reactie gezien van de Actiegroep Hoger Onderwijs. Het baart mij altijd zorgen wanneer er wordt gezegd dat ik niet op de vragen antwoord. Er zijn 275 bladzijden, maar die zijn dan geen antwoord. Ik heb het daar moeilijk mee. Dat is bij vele onderzoeken zo, dat er meteen heel veel kritiek is dat ik geen antwoord heb gegeven. Het is dan misschien goed dat de onderzoekers het zelf komen uitleggen. Met de screening zijn ze ook gekomen. Dat lijkt mij oké. Je krijgt dan een mooi – of geen mooi, afhankelijk hoe je het interpreteert – beeld. Voor mij is het geen enkel probleem. Ze zullen dat met plezier doen.

Er is in het decreet trouwens vastgelegd dat de evaluatie ook moet worden bezorgd aan het Vlaams Onderhandelingscomité en aan het parlement. Ik heb dat niet officieel overgemaakt aan het parlement. Ik heb het gewoon op de website gezet en aan de regering bezorgd. Als het nodig is, wil ik het nog altijd officieel overmaken. Het is sinds eind april in ieder geval voor iedereen beschikbaar. Dat moeten jullie eens bekijken.

De reactie van de Actiegroep Hoger Onderwijs heeft onder andere betrekking op het luik onderzoekfinanciering, dat een van de acht hoofdstukken vormt. Ik ga er zeker niet mee akkoord dat die evaluatie een maat voor niets zou zijn. Ik vind het eigenlijk een zeer interessant document, omdat het heel duidelijk schetst hoe het systeem werkt en in de loop van de jaren is gewijzigd. Het bevat ook heel wat interessant cijfermateriaal en simulaties, bijvoorbeeld over de studentenbewegingen en dergelijke. Ik ben het er dus niet mee eens dat het een maat voor niets zou zijn. Op sommige punten klopt het misschien dat het niet duidelijk is wat de conclusie is. Voor mij is het soms ook moeilijk om er conclusies uit te trekken, omdat het zeer complex is. Misschien is het goed om het hier te laten voorstellen.

Collega's, we moeten erover in debat gaan met alle stakeholders. De evaluatie moet worden bezorgd aan het Vlaams Onderhandelingscomité. Maar ook de universiteiten en hogescholen zelf moeten nauw worden betrokken. In april heeft onze administratie al de grote lijnen van het onderzoek voorgesteld aan de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR). Daaruit bleek dat zowel de universiteiten als de hogescholen eerder terughoudend zijn om grote aanpassingen te doen die grote verschuivingen teweegbrengen in de huidige financieringsstromen, omdat dat altijd resulteert in een verhaal van winnaars en verliezers. Anderzijds

moeten we bekijken wat we aan budgettaire inspanningen kunnen. Als de enveloppe dicht is en er moeten veranderingen gebeuren, dan zijn er sowieso winnaars en verliezers. Anderzijds moeten we het ook aanpakken. Ik ben al bij een paar hogescholen geweest om effecten te zien. Er zijn natuurlijk een aantal zaken die tot effecten leiden die we niet hebben gewenst. Het is goed dat we dat kritisch bekijken.

Collega's, om nu al fundamentele zaken bij te sturen, komt de evaluatie van het financieringsmodel eigenlijk iets te vroeg. Dat hebben de hogescholen en universiteiten trouwens ook gezegd. Het systeem werkt sinds 2008, terwijl er in het financieringsmodel een tijdsvenster van zeven jaar is ingebouwd. De financiering wordt berekend op basis van een voortschrijdend gemiddelde. De effecten zijn op dit ogenblik dus nog niet 100 procent meetbaar. Bovendien heeft het Integratiedecreet in 2012 nog een aantal fundamentele wijzigingen aangebracht. Het is bovendien ook moeilijk om zuivere causale verbanden te leggen tussen het financieringsmechanisme en de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten. Die zijn namelijk ook aan heel wat andere factoren onderhevig. Het is dus ook relevant dat we die andere zaken verder monitoren en meenemen in de beleidswerven, zoals de flexibilisering en heroriëntering.

Uit de evaluatie blijkt ook – en dat hebben jullie allemaal al opgemerkt – dat het financieringssysteem een verschrikkelijk hoge techniciteit heeft. Je zou kunnen zeggen dat dat noodzakelijk is om evenwichtig rekening te houden met allerhande parameters en een zekere continuïteit in te bouwen voor de instellingen. Als ik één conclusie mag geven, moeten we proberen daar voor een stuk in te vereenvoudigen. De evaluatie heeft ook enkele punten geïdentificeerd waar vereenvoudiging mogelijk is. We moeten vooral kijken of er geen ongewenste neveneffecten zijn. De VLHUR heeft enkel een eerste voorstelling gekregen. Ik denk dat we verder moeten debatteren met de VLUHR, het Vlaams Onderwijs-centrum (VOC) en deze commissie.

Wat zijn voor mij de concrete punten die moeten worden meegenomen in de evaluatie? Er is al in een bijkomende evaluatie voorzien van de puntengewichten van de universiteiten. Daarnaast moeten we duidelijk een visie uitbouwen op de puntengewichten voor de professionele opleidingen. We moeten ook de financiële aspecten goed bekijken met betrekking tot de rationalisatie en versterking van het hoger kunstonderwijs. Er moet een vereenvoudiging van het verdelingsmechanisme van de onderzoekssokkel komen. In het algemeen moeten we ook proberen een vereenvoudiging te bereiken van de decretale teksten. Het kost mij zeer grote moeite om daar kop of staart aan te krijgen. Wat verandert er allemaal als je aan een bepaald knopje draait? Het is heel erg ingewikkeld. Als we veranderen, moeten we vooral vereenvoudigen. Als je ziet welke gewichten aan een opleiding worden gegeven en welke kost dat meebrengt, dan is dat niet altijd rationeel. Het staat wel allemaal verankerd in teksten waar we ons aan moeten houden. Ik weet dat de agenda al volgeladen is, voorzitter, maar misschien moeten we toch eens twee uur uittrekken om het te laten voorstellen.

De evaluatie van het Financieringsdecreet gaat niet in op het psychosociaal welzijn van academici. Dat overschrijdt de scope van deze evaluatie, die bepaald is op basis van de concrete vragen die in het decreet voorzien waren. De geciteerde vergelijkende studie van het planbureau in Nederland van maart 2014 heeft betrekking op alle publieke middelen voor wetenschappelijk onderzoek. Die zijn veel ruimer dan de werkingsuitkering van de hogescholen en de universiteiten, die volgens het financieringssysteem hoger onderwijs verdeeld wordt. Vaak zijn die andere middelen ook nog een stuk competitiever. Het gaat bijvoorbeeld ook om de BOF-middelen (Bijzonder Onderzoeksfonds) en het binnenhalen van binnenlandse en buitenlandse mandaten en projecten.

Het psychosociaal welzijn van het personeel hangt niet enkel af van de manier waarop de overheid middelen verdeelt. Andere elementen spelen mee,

bijvoorbeeld het hr-beleid van de instellingen, de manier waarop personen en projecten beoordeeld worden, de jobzekerheid en de doorgroeimogelijkheden. Het is een complex geheel, dat zich grotendeels situeert binnen de academische wereld zelf, die een zeer competitieve omgeving is, met een grote prestatiedruk. Het is iets te eenvoudig om dit te herleiden tot een neveneffect van het verdeelmechanisme voor slechts een deel van de middelen die universiteiten verkrijgen. Dat neemt niet weg dat ik het niet onbelangrijk vind om dit mee te nemen in de evaluatie.

Ik ga nog even in op de verdeling van onderzoeksmiddelen binnen de werkings-enveloppe hoger onderwijs, die wel meegenomen zijn in een van de acht hoofdstukken van de evaluatie. We zien dat de output sterk is gestegen. Er zijn meer doctoraten en meer publicaties. Dat Vlaanderen het beter doet, is op zich een goede zaak en was ook een van de drijfveren om destijds te kiezen voor een financiering op basis van output. De studie van het Nederlandse planbureau bevestigt dat dit een effectieve manier is om de output te doen stijgen. Natuurlijk stijgt op die manier ook de druk op de academici. Ik vraag me af of, als het mechanisme binnen de werkingsenveloppe wordt aangepast, dat veel zou verhelpen omdat het systeem competitief zal blijven, tenzij je gewoon middelen zou uitdelen op basis van een forfaitaire sleutel zonder daarvoor in ruil output te verwachten. Dan nog moeten we de internationale context erbij nemen. Het gaat maar om een stukje van de middelen. Op internationaal vlak zullen publicaties nu eenmaal een grote rol blijven spelen.

Niettemin ben ik ervan overtuigd dat universiteiten zelf werken of toch proberen te werken aan een klimaat met aandacht voor het psychosociaal welzijn van hun academici. De UGent neemt op dat vlak echt wel initiatieven. Het is ook een trend die je ziet in de privésector: bedrijven beseffen dat ze zorg moeten dragen voor hun menselijk kapitaal. Op langere termijn is niemand gebaat bij zeer productieve werknemers die moeten afhaken met een burn-out. Ik ben zeker bereid om vanuit de regelgeving te bekijken of we door aan een knopje te draaien kunnen meehelpen aan een positiever klimaat. Het financieringssysteem mag niet als enige zondebok worden aangewezen. Als we aan een knopje draaien, moeten we zeker zijn dat het verbetert.

Dit zijn enkele inleidende beschouwingen in een debat dat veel breder zal worden gevoerd in de toekomstige weken.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord, dat de vraag van het psychosociaal welzijn ruim overstijgt. Het is inderdaad niet alleen de financiering van het hoger onderwijs die zorgt voor de enorme competitie. Dat leek misschien zo uit mijn vraag, maar ik erken absoluut dat er meerdere factoren zijn die zorgen voor de hoge werkdruk, de prestatiedruk en zaken die daaruit voortvloeien die me een beetje aan de politiek doen denken – en dan niet aan de meest positieve kanten –, namelijk hoe mensen onder hevige concurrentiedruk met elkaar omgaan.

We zijn het er zeker over eens dat dit slechts één aspect is. Een aantal zaken moeten rustig worden herbekeken. Ik pleit er absoluut niet voor om de publicatie-politiek helemaal terug te draaien naar wat ze vroeger was. Vlaanderen heeft op een bepaald moment een ingrijpende wijziging moeten doorvoeren omdat er nu eenmaal niet zoveel publicaties waren in bepaalde domeinen waardoor men internationaal niet zo goed uit de verf kwam, terwijl het talent wel aanwezig was en is.

Ik ben het met u eens dat het eenvoudiger en transparanter moet. We hebben geen baat bij financieringsmechanismes die heel erg ingewikkeld zijn, niet voor het werkveld en niet voor het beleid. Uiteindelijk moet je altijd kunnen zien of het

beleid goed wordt gevoerd. Wanneer het systeem te ingewikkeld is, kan je niet goed werken.

We kunnen een aantal ongewenste effecten van de financiering wel al aanpakken. Ik kijk ernaar uit om de komende maanden het bredere debat te voeren. Ik denk niet dat we daar de komende weken ruimte voor hebben in de commissieagenda, maar dat kan wel in de komende maanden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik verwijs graag naar de initiatieven van mevrouw Celis in verband met de psychosociale risico's in onderwijs. Zij en onze hele fractie blijven pleiten voor een onafhankelijke en neutrale netoverschrijdende dienst waar slachtoffers van pestgedrag terecht kunnen. Het is belangrijk dat daar werk van wordt gemaakt, opdat we duidelijke cijfers hebben en de hoegrootheid van het probleem kennen. Op die manier moeten we er niet over discussiëren of deze cijfers al dan niet beïnvloed worden.

Transparantie bij de financiering is inderdaad belangrijk. U vermeldt de achilleshiel: als er iets verandert, zullen er allicht zijn die verliezen, en anderen die winnen. Dat noem ik beleid. Minister, ik zou niet graag hebben dat we een volledig nieuw financieringssysteem uitdenken, om dan op het einde van de rit toevallig vast te stellen, door toedoen van allerlei ingewikkelde indicatoren, sokkels, gegarandeerde minima, vereveningen en andere hightech hogere wiskunde-integralen, dat iedereen hetzelfde heeft als nu. Dat lijkt mij een maat voor niets te zijn.

In het regeerakkoord staat ook – en dan zitten we weer bij de publicatiedruk en het daarmee rekening houden in de evaluatie – dat we het Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand een voornamere taak gaan geven, om in de sociale en humane wetenschappen Nederlandstalige publicaties ook een waarde te geven. Minister, wij delen uw mening dat de wetenschap zich internationaal ontwikkelt. Daar zijn wij absoluut van overtuigd. Maar het is jammer dat we professoren hebben die met de rode loper worden onthaald als ze landen in Miami of Zuid-Afrika maar die in Vlaanderen volledig onbekend en onbemind zijn, laat staan dat er iets met hun werk gebeurt.

Ik ben blij dat u zegt dat er nog een aparte evaluatie van de puntengewichten bezig is. De mensen die de geschiedenis van de puntengewichten kennen, weten dat die er zijn gekomen op een manier die doet denken aan wat ik daarnet zei over het Financieringsdecreet en over mijn hoop dat het niet wordt hervormd, namelijk omdat we ervoor moeten zorgen dat er niet te veel schuift. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Daar moet eens naar worden gekeken. We hebben nu sokkels en variabele delen, waarbij er 324 miljoen euro in de sokkels zit, en afgerond 1,3 miljard euro in de variabele delen. Die variabele delen geven aan dat we in een concurrentiële omgeving zitten. Concurrentie hoeft niet noodzakelijk negatief te zijn. Maar het is wel negatief als je een vorm krijgt van 'we gaan doctoraten produceren'. Ik ga mij nu heel lapidair uitdrukken, vergeef het mij: het maakt niet uit waarover het gaat of wie het doet, maar zorg dat er een doctoraat is. Al gaat het over tai chi bij poedels met een manke linkse achterpoot, het maakt niet uit. Je krijgt op een bepaald moment een vorm van 'we gaan hier doctoraten maken'.

Mevrouw Ann Brussels (Open Vld): Over Koen Daniëls kun je stilaan ook al doctoreren. *(Gelach)*

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik heb ooit nog meegedaan aan die ratrace naar doctoraten en heb dat dan jammer genoeg voor bekeken gehouden, net vanwege een van die zaken.

Minister Hilde Crevits: Over het humeur van mevrouw Brusseel kan er ook gedoctoreerd worden. (*Gelach*)

De heer Koen Daniëls (N-VA): Dat is een limiet, een onvoorspelbare wiskundige reeks tot in het oneindige. Men ziet het pas als het er is.

We moeten daar ook eens over nadenken, want die competitiviteit is belangrijk. In die gesloten enveloppe wil dat wel zeggen dat, als de andere er één meer doet dan jijzelf, ook al ben je gestegen, dat een gigantisch effect heeft op het financieringssysteem. Dat moeten we bekijken.

Het laatste punt waarmee we rekening moeten houden, is dat er in deze evaluatie geen rekening werd gehouden met het leerkrediet as such. Maar in het variabele onderwijsgedeelte speelt het aantal studiepunten, en bijgevolg de oriëntering en studiefinanciering, in de zin van studenten en leerkrediet, wel een rol. Daar spelen ook die concurrentie in de kwantificering en de relatieve positie in het verhaal zoals het nu is.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Er is al heel wat gezegd. Minister, het is belangrijk dat er met een aantal punten die u hebt opgesomd, rekening zal worden gehouden. Het was soms wat zoeken wat er precies werd gezegd en wat de conclusie dan moest zijn, maar volgens mij brengt één quote uit de evaluatie wel een duidelijke beleidsaanbeveling met zich mee: "Door het meenemen van de verschillende variabelen en gewichten in het financieringsmechanisme, is het voor een instelling niet altijd duidelijk welke inspanningen al dan niet financieel voordeel opleveren." Dat zegt heel duidelijk dat niet alles transparant is, dat de zaken vrij moeilijk te ontcijferen zijn en dat transparantie belangrijk is. Daarna volgt het zinnetje: "De vraag kan gesteld worden of er geen gericht beleid naar deze moeilijker bereikbare doelgroepen nodig is." Dat is voor ons heel belangrijk. We moeten de inspanningen voor democratisering belonen. We scoren niet goed in de democratisering van het onderwijs. Het is voor ons essentieel om rekening te houden met hoe we dat meer kunnen aanmoedigen en belonen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal uiteraard rekening houden met een aantal suggesties. Maar, mijnheer Daniëls, ik was wat gevoelig voor uw opmerking dat u kiezen beleid noemt. Dat is natuurlijk schoon zeggen. Maar laat er mij aan toevoegen dat als er volgens mij iets moet veranderen, dan wel dat het duidelijker en transparanter moet zijn. Als ik na discussies overal tot de conclusie komt dat het nog moeilijker wordt, ga ik niets doen. Het moet simpeler, dat is gewoon een drama.

Mevrouw Meuleman, u zegt dat de beursstudenten wel worden gewaardeerd, maar dat dat niet apart gebeurt. Dat vind ik pijnlijk. In Antwerpen, in de hogeschool daar, zeggen ze dat ze daar beter hun deuren zouden sluiten. Als je bekijkt wat je krijgt voor een beursstudent ... Het puntengewicht is wel wat hoger, maar dat compenseert niets want we hebben de studiegelden voor hen niet verhoogd. Er zitten daar allerhande aberraties in waarbij ik mij afvraag hoe dat in godsnaam tot stand is gekomen. Maar als je bekijkt hoe je het kunt verbeteren, komen daar weer zoveel andere accenten bij, dat je dreigt het nog moeilijker te maken.

Beleid? Oké. Ik ben bereid dat met een open geest te veranderen, maar het zal moeten versimpelen. Als dat niet lukt, begin ik er niet aan. Het zal ook niet zijn om alle geldkranen open te zetten. Maar er zitten wel een aantal zaken in die daar wellicht niet om beleidsmatige redenen in zijn gestopt, maar wel om

bepaalde evenwichten te bewaren. Dat blijkt ook uit het onderzoek. Nu kun je zeggen dat het leven zo is. Ja, dat is dan maar zo. Maar als we het veranderen, moet het objectiever. Dat is voor mij 'the proof of the pudding' om eraan te werken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de dubbele registratie van leerlingen – 1957 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Recent – hoewel, het is ondertussen ook al niet meer zo recent, maar goed – maakte de schepen van Onderwijs uit Antwerpen enkele nieuwe, veelbelovende cijfers bekend over de evolutie van het aantal spijbelaars in zijn stad. De cijfers zijn positief, in tegenstelling tot wat in de rest van Vlaanderen zou gebeuren. Voor Antwerpen is dat natuurlijk goed nieuws, hoewel de cijfers behoorlijk verwarrend zijn. De geschetste gunstige trend, die kennelijk af te leiden valt uit eigen Antwerpse registraties over '10 of meer dagen ongewettigde afwezigheid', wordt niet bevestigd door het cijfermateriaal in de nieuwe stadsmonitor 2014, met cijfers over '30 of meer dagen ongewettigde afwezigheid' voor het lager, secundair en deeltijds onderwijs. Die laatste cijfers zijn voor het schooljaar 2013-2014 en voor de drie genoemde onderwijsniveaus in Antwerpen niet beter, maar juist slechter dan voor het schooljaar 2012-2013.

Welke ook de juiste cijfers zijn, of de juiste vergelijking is, één iets maakt dit alvast duidelijk: er is nood aan duidelijke afspraken en betere en snellere doorstroming en communicatie van gegevens. Vlaamse scholen geven elke dag alles door aan Brussel. Dat kost veel tijd en energie. Daarnaast zijn er ook heel wat lokale besturen of overlegplatforms die cijfers opvragen aan de scholen. Ze kunnen vandaag niet anders, omdat ze jaren moeten wachten op cijfers uit Brussel. Voor het grotere plaatje: het departement Onderwijs heeft nog geen nieuw rapport met spijbelcijfers over het schooljaar 2013-2014 bekendgemaakt. Het laatst gepubliceerde schoolbelrapport handelt over 2012-2013.

Vlaamse en lokale leerlingenregistratie: dat is nutteloos dubbel werk, en scholen en directeurs zien daar – terecht – het nut niet van in. Er wordt bovendien niet alleen dubbel, maar ook op een verschillende manier geregistreerd. In Vlaanderen worden leerlingen pas gecategoriseerd als spijbelaar vanaf dertig dagen ongewettigde afwezigheid, in Antwerpen is dat blijkbaar al vanaf tien dagen. Dit maakt het vergelijken van cijfers moeilijk en werpt de vraag op naar de beste strategie.

De Antwerpse schepen vraagt voor de spijbelaanpak ook een duidelijk extra financieel engagement van de Vlaamse overheid. Dat de middelen van het Gemeentefonds stijgen met 3,5 procent, is intussen geweten. Maar men kan niet garanderen dat een deel van dat budget naar onderwijs gaat, te meer omdat er door Vlaanderen op allerlei andere vlakken beknipt wordt bij de gemeenten. De nood aan lokale antispijbelmaatregelen is en blijft torenhoog, en er is nog steeds onzekerheid over de middelen van flankerend onderwijsbeleid. Ondertussen niet meer, maar goed.

Minister, u zou hierover na de begrotingscontrole meer duidelijkheid verschaffen. Dat is gebeurd. Ik had graag wat meer informatie gekregen over waar de zaken

mislopen, maar vooral wat u concreet van plan bent om dit aan te pakken en op welke termijn.

Minister, wanneer wordt het 'schoolbelrapport' 2013-2014 verwacht? Hoe komt het dat het zo laat komt? U zegt werk te willen maken van het communiceren van cijfers naar steden en gemeenten. Wanneer en hoe maakt u dat in orde? Welke concrete stappen hebt u al gezet? Zijn de privacyproblemen al van de baan? Welke afspraken maakt u, in afwachting van die communicatie, voorlopig met lokale besturen om dubbel werk te voorkomen?

In Antwerpen gaat er na tien spijbeldagen een alarmbelletje rinkelen, in Vlaanderen pas na dertig. Van waar dat verschil? Is het niet beter het Antwerps voorbeeld te volgen om vroeger te kunnen ingrijpen? Is er een evaluatie van die termijn gepland?

Communicatie over deze gegevens is meer dan gewoon het doorgeven van cijfers. Er hoort ook een kwalitatieve, verklarende analyse en duiding bij. Hoe wilt u dat aanpakken?

Heeft u al geïnformeerd naar het 'aanval op uitval'-systeem van Nederland? Kan daaruit iets worden overgenomen door het Vlaamse beleid tegen spijbelen?

Wat heeft de begrotingscontrole opgeleverd voor de middelen voor het flankerend onderwijsbeleid, waarmee heel wat lokale anti-spijbelacties worden gefinancierd? Intussen weten we dat die middelen zijn afgeschaft, en dat is voor mij nog altijd geen goede beslissing.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil dit aanvullen met enkele cijfers waaruit blijkt dat het aantal problematische afwezigheden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs soms oploopt tot 48 procent van het aantal leerlingen. Dat is blijkbaar vooral het geval in het Limburgs onderwijs. In Antwerpen is 32 procent van alle leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs een problematische spijbelaar, in Vlaams-Brabant gaat het om 34 procent, in West-Vlaanderen om 35 procent en in Oost-Vlaanderen om 42 procent. Ook in de centrumsteden Leuven en Hasselt piekt het aantal problematische afwezigheden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, met respectievelijk 57,23 procent en 54,20 procent. Een aparte categorie zijn de meerderjarige spijbelaars, die opnieuw vooral in het deeltijds beroepssecundair terug te vinden zijn. Hierdoor scoren ook het zesde en zevende jaar bso hoog op de spijbellijst. Hoewel deze jongeren niet langer leerplichtig zijn, is het toch belangrijk dat ook zij een kwalificatie halen. Preventie is daarbij nodig, maar ook responsabilisering van leerling en ouders. Bovendien gaat problematisch spijbelgedrag hand in hand met ongekwalificeerde uitstroom, waarover we het in de commissie al eerder hadden. Ook dat is een reden om het problematisch spijbelgedrag een halt toe te roepen.

Minister, zult u in het aangekondigde leerplan rekening houden met de cijfers van het dbso en een specifieke aanpak uitwerken voor meerderjarige spijbelaars?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Net zoals alle vragen, is ook deze interessant en geeft ze aanleiding tot een flinke gedachtewisseling.

Ik start bij het rapport met de mooie titel 'Wie is er niet als de schoolbel rinkelt?', over 2013-2014, dat zeer binnenkort wordt gepubliceerd. Dat betekent echter niet dat er nog geen cijfers zijn. In mijn antwoord op schriftelijke vraag nummer 187 van 13 januari van Ingeborg De Meulemeester geef ik al een uitgebreid

overzicht van de geregistreerde problematische afwezigheden in 2013-2014, met onder andere cijfers per centrumstad. Ik zal ze niet allemaal opnieuw voorlezen, u kunt ze daar terugvinden.

Ik ben het er zeker mee eens dat we dubbele registraties moeten vermijden en de procedures op elkaar moeten afstemmen. In ons actieplan leerrecht, dat hopelijk zeer binnenkort klaar is, plan ik een jaarlijkse update van de cijfers van vroegtijdig schoolverlaten op Vlaams niveau, op niveau van de steden en gemeenten en op schoolniveau. Dat zal ons een zeer transparant beeld geven. Onlangs is het nieuwe macrorapport met de recente cijfers over vroegtijdig schoolverlaten gepubliceerd. Dat zijn de nieuwe Vlaamse cijfers en de cijfers van de centrumsteden en de provincies. Het berekenen en bekendmaken van die cijfers past in het vorige actieplan vroegtijdig schoolverlaten, en via de gemeenterapporten kregen alle Vlaamse steden en gemeenten hun eigen cijfers. Het gaat daarbij enkel om een algemeen cijfer van de secundaire scholen van elke gemeente of stad in Vlaanderen, dus geen cijfer op schoolniveau.

Dankzij het rapport over de recentste opeenvolgende schooljaren, hebben we cijfers beschikbaar van de schooljaren 2009-2010 tot en met 2012-2013. Via de databundel kregen de scholen zelf onlangs ook hun cijfer over vroegtijdig schoolverlaten. In het nieuwe actieplan zit, zoals gezegd, een jaarlijkse update. In 2016 wordt die nog uitgebreid met andere indicatoren, zoals spijbelen en definitieve uitsluiting en zullen we ook bekijken hoe de leerlingenstromen in een regio in kaart kunnen worden gebracht. Scholen kunnen zelf hun eigen cijfers aan het CLB of de lokale besturen doorgeven, maar we verplichten hen daartoe niet. We willen immers vermijden dat scholen met elkaars cijfers aan de slag gaan. We weten dat bepaalde scholen zich heel sterk engageren om met jongeren in moeilijke situaties toch te werken. Zo was ik een paar dagen geleden op bezoek bij KTA Wollemarkt in Mechelen, waar je een totaal andere type leerling vindt dan in bepaalde andere scholen. Ik wil echt vermijden dat scholen publiek een label krijgen omdat ze op een bijzondere manier met hun leerlingen omgaan en ook de meest kwetsbare jongeren proberen te begeleiden. De school zelf kan er dus wel voor kiezen zelf de cijfers bekend te maken. Het bekendmaken van die gegevens is ook volledig conform de privacywetgeving.

Alle scholen geven nu al via DISCIMUS hun cijfers door aan de administratie in Brussel. Om alle gegevens over aan- en afwezigheden van leerlingen te ontsluiten, moet er een applicatie worden gebouwd, en dat is niet zo evident. Er wordt volop aan gewerkt en volgens de meest recente informatie die we kregen, zullen de lokale besturen vanaf september volgend jaar beschikken over alle gegevens over spijbelen en definitieve uitsluiting. Intussen kunnen individuele scholen die informatie nu al bij de administratie opvragen. Vanaf september 2016 zal de informatie ook automatisch via de applicatie worden ontsloten.

Dan kom ik bij de dertig en tien halve dagen afwezigheid. Dertig halve dagen problematische afwezigheid als criterium voor een hardnekkige spijbelaar bestaat al vele jaren. Scholen zijn verplicht om het Agentschap voor Onderwijsdiensten op de hoogte te brengen zodra een leerling ten minste dertig halve dagen problematisch afwezig is, maar scholen zijn ook nu al vele jaren verplicht het CLB in te schakelen voor het begeleiden van een leerling vanaf tien halve dagen problematische afwezigheid. Ze kunnen het CLB al vroeger bij de begeleiding van de jongere betrekken, maar zelf moeten ze de leerling opvolgen vanaf de eerste halve dag spijbelen. Dat is de bestaande cascade. Sinds het schooljaar 2013-2014 sturen de scholen alle afwezigheden van leerlingen via DISCIMUS door. Daardoor kunnen we veel fijnmaziger rapporteren over problematische afwezigheden en dus ook over het aantal leerlingen met ten minste tien halve dagen problematische afwezigheid. In de toekomstige rapportering zal daaraan ook de nodige aandacht worden besteed, want ik geef toe dat het systeem van dertig en tien halve dagen voor verwarring zorgt.

Scholen ontvingen dit jaar al een aantal databundels met cijfergegevens. Ook de steden en gemeenten hebben die ontvangen. In de databundels worden de cijfers voor de scholen in de gehele schoolcontext geplaatst. Ook als we in de toekomst meer cijfers aan meer actoren zullen bezorgen, zullen we die altijd afzetten tegen een aantal omgevingsfactoren die van belang zijn. Er is ook al een leeswijzer ontwikkeld om de gebruikte definities te beschrijven en het lezen van de cijfers te vergemakkelijken. Dat zal in de toekomst ook telkens aangevuld worden naarmate er meer rapporten gemaakt worden. Verder kan er dit schooljaar via de prioritaire nascholing ingezet worden op het verhogen van de datageletterdheid.

De aanpak in Nederland is mij uiteraard bekend, collega's. Een aantal elementen willen we ook meenemen in ons actieplan leerrecht. Ik stel voor dat we dat luik meenemen als het actieplan er is. Zoals u weet, werken zij zeer aanklappend, wat in een aantal opzichten een zeer goede zaak is.

Het is belangrijk dat we dit goed opvolgen. Voor mij is het eerstvolgende, naast de communicatie, het actieplan leerrecht, en dan de 'warehouse' waar je alle relevante informatie kunt vinden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, bedankt voor een aantal antwoorden die toch wel wat duidelijkheid hebben verschaft en die al een blik werpen op wat er in de toekomst te gebeuren staat. De lokale besturen kunnen echt wel een belangrijke rol spelen op het vlak van het tegengaan van spijbelen en ook van schooluitval, dat vaak een link heeft met problematisch spijbelen.

Cijfergegevens zijn een zeer belangrijke zaak. Dat moet prioritair rechtgezet worden.

Ik had ook nog een vraag in verband met het flankerend onderwijsbeleid. Worden die middelen behouden, of moet dat op een andere manier gebeuren? Die middelen zijn daar immers belangrijk in. We weten nu dat daar geen geormerkte middelen meer voor zullen zijn en dat het aan de steden en gemeenten zal zijn om daar budget voor vrij te maken.

Met betrekking tot het Gemeentefonds spreekt u over een stijging met 3,5 procent, maar er zijn ook een aantal besparingen geweest, voordat een aantal middelen werden opgenomen in dat fonds, waardoor de nettorekening voor steden en gemeenten niet altijd even gunstig is. Het zal dus wel een moeilijke oefening worden om in die budgetten te kunnen blijven voorzien. Een aantal steden en gemeenten zullen dat misschien wel doen, een aantal andere zullen echt krap bij kas zitten, en voor die zal het niet zo evident zijn. Ik vind het een beetje jammer en gevaarlijk dat het op die manier moet gebeuren en dat er vanuit Vlaanderen niet meer wordt ingezet op het flankerend onderwijsbeleid. Volgens mij blijft dat een echte incentive.

Die schooluitval moet een echte prioriteit zijn. We zitten nog altijd met een bijzonder grote ongekwalificeerde uitstroom. De link met spijbelen is evident. Ik wacht dus met grote interesse op uw plan en ik ben benieuwd hoe u dat zult realiseren als er inderdaad geen geormerkte middelen meer zullen zijn voor de gemeenten.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Minister, u zegt terecht dat het actieplan leerrecht hier nog uitgebreid besproken zal worden, maar mogen we ervan uitgaan dat het element van de meerderjarige spijbelaars daar ook een onderdeelje van vormt? Dan kan ik mijn collega geruststellen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, bij de zeer hardnekkige spijbelaars, die twee schooljaren na elkaar dertig halve dagen of meer afwezig zijn, kan de studietoelage ingehouden worden. Kunt u ons, eventueel via het secretariaat, laten weten hoeveel dat er zijn?

Mijn vraag is eigenlijk of die maatregel al of niet efficiënt is. Hier en daar hoor je immers pleidooien om die periode in te korten, maar dat is natuurlijk pas interessant als die maatregel efficiënt is.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Mijnheer De Meyer, straks zal mevrouw Gennez het nog hebben over straffen. Als je iemand moet straffen, zijn daar een aantal regels voor om dat effectief te doen. Je moet dat onmiddellijk doen en er moet een verband zijn tussen de straf en het gedrag dat je wilt bijsturen. Deze maatregel voldoet niet aan die voorwaarden om een effectieve straf uit te spreken. Dat is zeer duidelijk voor wie geleerd heeft hoe je moet straffen. *(Opmerkingen van de heer Jos De Meyer)*

U vroeg of de maatregel effect heeft, en dan kan ik u het antwoord nu al geven: neen, want de straf die gegeven wordt, voldoet niet aan de voorwaarden waaraan een straf moet voldoen om effectief te zijn.

Mevrouw Meuleman, u vindt dat gemeentebesturen een belangrijke rol spelen inzake de aanpak van de spijbelproblematiek. Ik heb daar mijn vragen bij, zeker als ik de cijfers bekijk. Wij zetten al verschillende jaren in op de aanpak van de spijbelproblematiek. Er worden veel acties opgezet, er worden middelen van het flankerend onderwijsbeleid ter beschikking gesteld, er worden projectjes opgestart, maar we zien dat de cijfers nog stijgen. Ik stel mij vragen bij de effectiviteit van een aantal dingen.

Ik zie dat er initiatieven genomen worden met de beste bedoelingen en dat er heel veel nagedacht wordt over wat het best kan gebeuren in de aanpak van de spijbelproblematiek, maar ik stel niet vast dat dat ook de effecten heeft die we mogen verwachten. En dat is al gedurende jaren zo. Het is heel belangrijk om veel meer aandacht te hebben voor het preventieve luik en minder voor de situatie als het probleem zich ten gronde voordoet. Ik zie daar een zeer grote uitdaging voor de scholen zelf. Bijvoorbeeld de hervorming van het secundair onderwijs is daarbij cruciaal, alsook de aandacht van leerkrachten en scholen voor het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen op school. Als het daar misloopt, mis je iets fundamenteels in de samenwerking tussen school, leerkracht en leerling, die je zeer moeilijk kunt rechtekken met initiatieven buiten de school, hoe goedbedoeld ze ook zijn.

De cijfers tonen aan dat we de effectiviteit in vraag mogen stellen. We moeten echt nadenken over de manier waarop we de problematiek aanpakken.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Ik ben het met u eens, mevrouw Helsen, ook wat betreft de hervorming van het secundair onderwijs. Als systemen als duaal leren op punten zullen staan, zullen dat de belangrijkste aspecten zijn in dat preventieve beleid. Maar ik zie ook wel projecten die, op een heel preventieve manier, kinderen van bij het begin mee proberen te krijgen in het onderwijs. Het begint immers vaak in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. Projecten met kinderen in armoede zijn preventieve projecten die misschien wel werken.

Ik geloof ook veel meer in zo'n preventieve aanpak dan in remediëren als het al fout gaat. Al hebben we die zaken natuurlijk ook nodig, zoals time-outprojecten en andere. Er zijn succesvolle projecten waarbij jongeren tijdelijk iets anders

proberen te doen om hun interesse opnieuw te wekken. Het is soms wel een en-verhaal.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Spijbelen is iets wat we allemaal niet graag hebben, en zeker hardnekkig spijbelen moeten we proberen te vermijden.

Mevrouw Helsen, mevrouw Meuleman, we hebben die discussie vorige week al gevoerd. Ik wil die niet opnieuw openen.

De middelen van het flankerend onderwijsbeleid gaan mee in de pot. Gemeenten kunnen daar verder mee werken. Niet vergeten, collega Meuleman, dat het nog altijd over 1,3 miljoen euro gaat. Er zijn er die zeggen dat alles wordt geschrapt, maar het is 1,3 miljoen euro die in de pot gaat.

Sommige steden zoals Gent zetten assistenten in. Dat gaat over veel meer dan enkel spijbelen en het bezoeken van de ouders thuis, bijvoorbeeld ook over nieuwe mensen. Dat zijn waardevolle projecten. Het overstijgt de school, het is ook integratie. Dat interesseert me vanuit een onderwijscontext, omdat die brugfiguren ook de ouders bij de school kunnen betrekken, wat positieve effecten kan hebben op de leerling en ervoor kan zorgen dat die ook liever komt. Dat is dan weer goed voor hetgeen waarnaar mevrouw Helsen verwijst. Ik zie lokaal initiatieven die niet gefocust zijn op één school, maar die kunnen helpen om het welbevinden te stimuleren. Ik ga met steden en gemeenten spreken. Ik vind het waardevol dat dergelijke zaken behouden kunnen blijven of kunnen worden versterkt. Ik neem die zorg mee, maar we hebben de keuze nu gemaakt om de middelen in te kantelen in de gemeenten, bijvoorbeeld ook voor sport.

Wat het actieplan leerrecht betreft, vind ik het belangrijk dat we vanuit Vlaanderen middelen blijven inzetten om scholen te ondersteunen om in te grijpen. De time-out die time-in wordt, interesseert me. Sommige scholen in Vlaanderen halen leerlingen die het moeilijk hebben niet uit de school, maar houden ze binnen de school tijdelijk in een apart traject. Ik heb een aantal leerlingen gesproken die zo'n time-in hebben gevolgd. Zij vonden het veel beter, ze hebben gedragszaken aangeleerd. Ze vinden het verschrikkelijk als ze buiten de school moeten, ze blijven liever in de school. Dat hangt ook een beetje samen met hoe ze het in Nederland doen. Het is relevant dat Vlaanderen middelen blijft inzetten, en dat zal ik ook doen. Maar ik volg de zorg van mevrouw Helsen ook. Voor mij kunnen bepaalde projecten wel een positieve impact hebben op het spijbeldgedrag van jongeren in de scholen.

Mijnheer De Meyer, ik denk dat er al een schriftelijke vraag over is gesteld. Die zit misschien nog in de periode van tien dagen waarbinnen je autonomie hebt. We zullen u de link doorgeven. Zo niet, krijgt u de gegevens.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Helsen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de programmatieprocedure voor structuuronderdelen in het secundair onderwijs en de gevolgen ervan voor het studiegebied grafische communicatie en media – 2048 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik leg u graag een situatie voor. Via het decreet betreffende het onderwijs XXIII keurde dit Vlaams Parlement nieuwe programmatieregels goed voor structuuronderdelen van het secundair onderwijs. Deze nieuwe regels vervangen de programmatiestop die sinds het schooljaar 2010-2011 gold en steunen op vier categorieën: het structuuronderdeel is niet programmeerbaar, het structuuronderdeel is vrij programmeerbaar, het structuuronderdeel is programmeerbaar mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan en het structuuronderdeel is programmeerbaar mits goedkeuring door de Vlaamse Regering.

In dit decreet nam het parlement onder meer op dat de Vlaamse Regering de opdracht heeft om de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen vast te leggen. Het decreet stelt ook dat deze lijst met het oog op eventuele actualisering jaarlijks wordt geëvalueerd en dat de Vlaamse Regering daarbij rekening houdt met de aansluitingsmogelijkheden op de arbeidsmarkt en op het hoger onderwijs.

In het decreet betreffende het onderwijs XXIV voorzag het Vlaams Parlement in een uitzondering voor niet-programmeerbare structuuronderdelen uit de derde graad, in die zin dat programmatie wel kon worden overwogen om de studiecontinuïteit van leerlingen uit de tweede graad te garanderen. Een beslissing over het toekennen van zo'n programmatie is eveneens voorwerp van een besluit van de Vlaamse Regering. De regering kan in een uitzondering voorzien voor hoogstens twee schooljaren. Dit houdt in dat de studiecontinuïteit niet kan worden gegarandeerd voor andere cohorten leerlingen die nog zouden starten in een verwant structuuronderdeel van de tweede graad.

Deze nieuwe regelgeving werd voor het eerst toegepast voor de programmatie van nieuwe structuuronderdelen vanaf het schooljaar 2014-2015. Op vrijdag 24 april 2015 boog de Vlaamse Regering zich over de programmatievragen vanaf het schooljaar 2015-2016. De regering keurde onder meer voor één school ook de programmatie goed van twee structuuronderdelen uit de derde graad uit het niet-programmeerbare studiegebied grafische communicatie en media, om zo de studiecontinuïteit van leerlingen uit verwante structuuronderdelen uit de tweede graad te garanderen.

Het is deze beslissing die mij deed stilstaan bij de gevolgen van de implementatie van de nieuwe programmatieregels en die een aantal vragen oproep. Recent, op 29 maart 2013, keurde de Vlaamse Regering voor dezelfde school de programmatie goed van twee verwante structuuronderdelen uit de tweede graad, één uit bso en één uit tso, omdat ze leiden tot de invulling van een knelpuntberoep. Nog geen jaar later werden zo goed als alle structuuronderdelen van het studiegebied grafische communicatie en media opgenomen in de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen, in een besluit van de Vlaamse Regering van 17 januari 2014.

De school kreeg op 24 april 2015 de toelating om twee niet-programmeerbare structuuronderdelen aan te bieden, maar beperkt tot twee schooljaren. Dat laatste leidt er dan weer toe dat het schoolbestuur zich zal moeten buigen over het continueren van het aanbod van de verwante structuuronderdelen van de tweede graad, waar voor de nieuwe cohorten instromende leerlingen geen continuïteit kan worden gegarandeerd in de derde graad. Dat alles houdt in dat de dure investeringen die het schoolbestuur heeft gedaan en zal doen – op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 maart 2013 en vanuit de zorg als 'goede huisvader' voor de studiecontinuïteit van de leerlingen – in de derde graad maar twee schooljaren zal renderen en mogelijk ook in de tweede graad maar twee schooljaren ten volle kan worden benut.

Sinds ik deze vraag om uitleg voorbereidde, heeft het Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming (AKOV) de conclusies bekendgemaakt van de screening van de 29 studiegebieden in het voltijds secundair onderwijs en die

toegelicht hier in de commissie eind april 2015. De aanbevelingen aan het studiegebied grafische communicatie en media, waaronder 'rationaliseren van het studiegebied op basis van de beroepskwalificaties', plaatsen mijn vraag om uitleg nog in een andere context, die ik in mijn vragen wil meenemen.

Minister, is er in het verleden bij het bepalen van de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen voldoende rekening gehouden met eerdere programmatiebeslissingen van de Vlaamse Regering, investeringen door schoolbesturen die daaruit voortvloeiden en de overweging dat bepaalde structuuronderdelen leiden tot de invulling van een knelpuntberoep? Wanneer plant de Vlaamse Regering een actualisering van de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen? Zal ze daarbij mogelijk op een andere manier rekening houden met de genoemde elementen en met de conclusies en aanbevelingen van de screening van de 29 studiegebieden in het voltijds secundair onderwijs?

Zijn er aanwijzingen dat bepaalde structuuronderdelen uit het studiegebied grafische communicatie en media uit de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen zullen verdwijnen, waardoor de studiecontinuïteit voor meerdere cohorten leerlingen uit de tweede graad bso en tso kan worden gegarandeerd en de investeringen van de betrokken schoolbesturen beter kunnen renderen? Leveren de conclusies en aanbevelingen van de screening van de 29 studiegebieden elementen op die relevant zijn voor het antwoord op de vorige vragen?

De heer Koen Daniëls (N-VA): De vraag van mevrouw Helsen is interessant om twee redenen. In OD XXIII is de programmatiestop ingevoerd, met vier duidelijke criteria. In OD XXIV hebben we dan het principe van afwijkbaarheid in het kader van de studiecontinuïteit.

Er zijn studierichtingen en studiegebieden. Afhankelijk van hoe je ze anders zou oriënteren in studiegebieden is er wel of geen studiecontinuïteit voor die school en/of voor die leerlingen.

Ik verklaar mij nader. Als een studiegebied aansluit en een studierichting in eenzelfde studiegebied zit, ook al hebben ze een totaal andere profilering, maar zijn ze ooit in dat studiegebied terechtgekomen, dan wordt dat beschouwd als een continuïteit voor die leerling, ook al is dat in de feiten niet altijd zo. Is dat iets waarnaar u in de screening al verder hebt gekeken? Of niet?

Weliswaar moeten we daarbij rekening houden met een aantal methodologische vragen die zijn opgedoken in het licht van de screening, waaronder bijvoorbeeld het niet arbeidsmarktaansluitend zijn van sommige richtingen. Recent is gebleken dat het hanteren van VDAB-cijfers niet altijd garantie geeft. De leerlingen die al rechtstreeks een job hebben nadat ze afstuderen, komen daar niet in voor. Van sommige richtingen geeft dat dan het beeld dat ze niet goed aansluiten, terwijl ze net zeer goed aansluiten.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik heb geprobeerd mij te verdiepen in deze zeer interessante problematiek. Mevrouw Helsen, u hebt een aantal zaken zeer correct geciteerd. Er wordt gewerkt met een programmatie in vier onderdelen. Bij de opmaak van de lijst van niet-programmeerbare structuuronderdelen in het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 17 januari 2014 werd rekening gehouden met de tewerkstellingscijfers van schoolverlaters, op basis van de VDAB-studie 2011-2012 Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen, en met de slaagcijfers in het hoger onderwijs over de periode 2007-2010.

De lijst van vrij programmeerbare structuuronderdelen wil de programmatie van bepaalde structuuronderdelen door scholen stimuleren door die vrij te laten

programmeren. Op die manier willen we inspelen op actuele beleidsontwikkelingen. Die lijsten, die bij besluit zijn vastgelegd, kwamen tot stand na overleg met de stakeholders alvorens ze werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Er is ook decretaal vastgelegd dat die lijsten elk jaar worden geëvalueerd en eventueel kunnen worden geactualiseerd. Die actualisatie moet gebeuren in nauw overleg met de stakeholders.

Op het principe van de niet-programmeerbaarheid bestaat er één afwijking. Beide collega's hebben het aangehaald. Het gaat over de studiecontinuïteit van de leerlingen. Daarmee wordt bedoeld de logische en noodzakelijke aansluiting van de derde graad op de tweede graad. Dat is tijdsgebonden, dat wil zeggen dat een leerlingencohorte die met een opleidingstraject in de tweede graad is gestart, dat traject ook moet kunnen voltooien in de school in kwestie tot en met het tweede leerjaar van de derde graad. Dat moet kunnen gebeuren binnen een normaal tijdsbestek, met andere woorden zonder met overzitten rekening te houden.

Vorig schooljaar bleek een actualisatie van de lijsten niet nodig. Dit jaar wel, waardoor ons kabinet en de administratie opnieuw in overleg zijn gegaan met de sociale partners. Mevrouw Helsen, de lijsten werden onder meer aangepast in het licht van de geplande modernisering van het secundair onderwijs en in afwachting van de daarbij horende herziening van het studieaanbod. We hebben het ontwerpbesluit op 29 mei, vorige week, goedgekeurd, met de aangepaste lijsten, met het oog op het advies van de Raad van State. U zit dus weer zeer perfect wat de timing betreft, aangezien het natuurlijk nog moet terugkeren.

Ook in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs zijn het opwaarderen en het stimuleren van het technisch georiënteerd onderwijs uiteraard belangrijke doelstellingen. U hebt daar ook zelf naar verwezen. U en de heer Daniëls hebben ook verwezen naar de screening van het studieaanbod. In die screening is de aanbeveling opgenomen om het studiegebied grafische communicatie en media te rationaliseren. De resultaten vormen samen met de uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur de basis voor de actualisering en de reductie van het studieaanbod van het voltijds gewoon secundair onderwijs.

Tijdens het overleg over de lijsten werd de vraag gesteld naar de studiecontinuïteit voor bepaalde cohortes van leerlingen van een geprogrammeerde opleiding in de tweede graad waarvan, gezien de recente programmatieregels, de studiecontinuïteit in de derde graad in het gedrang komt. Dat geldt onder meer voor opleidingen van het studiegebied grafische media en communicatie. Er is dan ook met de sociale partners afgesproken om in het kader van OD XXVI in het najaar een initiatief te nemen naar het schooljaar 2016-2017 toe om een oplossing te vinden voor die vervelende situatie.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Toen ik deze situatie voor mij zag, vond ik het eigenlijk hallucinant hoe wij als overheid te werk gaan. In 2013 zeggen wij heel duidelijk aan de school: zeer goed bezig, u speelt in op een knelpuntberoep, u mag dat programmeren en uitbouwen. De school investeert in infrastructuur. Ik heb de bedragen gezien. Het gaat over een vrij dure studierichting. Ze hebben materiaal nodig dat echt niet goedkoop is om dat te realiseren. De school maakt daarvoor middelen vrij. Nog geen twee jaar later stellen we vast dat de toekomst van die opleiding een probleem zou kunnen zijn. Neen, ik kijk niet naar u, minister. U gaat de volgende jaren wel aan de slag met een rationalisatie.

Ik denk dat we deze situatie moeten meenemen als een slecht voorbeeld. Als we scholen duidelijk zeggen dat ze de mogelijkheid hebben om een bepaald

studiegebied in te richten en bepaalde opleidingen aan te bieden en scholen de keuze maken om te investeren in infrastructuur, moet dat voor een langere periode kunnen dan voor twee of vier jaar. Het moet met een grotere zekerheid kunnen dan die verlenging van twee jaar. Niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor het personeel dat in die richtingen wordt tewerkgesteld en voor de school, waarvan wij verwachten dat ze met goede apparatuur aan de slag gaat.

Omdat we voor een belangrijke oefening staan in het kader van de hervorming van het secundair onderwijs, wil ik dit voorbeeld in de commissie inbrengen. Zo wil ik aantonen dat wij in de toekomst het best niet op die manier te werk gaan als we het onderwijs de kans willen geven om op een degelijke manier aan de slag te gaan met de organisatie van studierichtingen en de inzet van professioneel personeel dat ook aan de slag moet kunnen.

Minister, ik ben zeer tevreden dat u zegt dat u de problemen die zich voordoen op het terrein – ik heb hier maar één voorbeeld aangehaald, maar ik denk dat we moeten kijken welke er nog zijn – wilt oplossen. Ik vind het zeer positief dat u voor 2017 een oplossing wilt aanbieden voor de situaties die zich voordoen op het terrein. Voor langere termijn denk ik dat we een beter beleid moeten voeren voor wat het studieaanbod betreft in het secundair onderwijs. Ik vond het de moeite om deze casus aan bod te brengen om aan te tonen dat we het in de toekomst beter moeten doen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Ik heb bewust gewacht tot het antwoord gegeven was op de vraag om uitleg van mijn collega. De zorg die ze uitdrukt over de continuïteit voor de leerlingen is een terechte zorg.

Minister, ik wil u het volgende meegeven bij de nakende beslissingen die moeten worden genomen over de programmaties. Ik heb uw voorganger daarover meermaals mondeling en schriftelijk ondervraagd. Ik kwam namelijk tot de constatering dat de voorbije jaren bij de nieuwe programmaties meerdere studierichtingen één of enkele leerlingen hadden. Dat vind ik financieel niet – en in sommige situaties minder – aanvaardbaar. In een periode dat er moet worden bespaard, moet u toch voorkomen dat u onverantwoorde uitgaven doet. Die middelen kunt u namelijk op andere plaatsen binnen het onderwijs veel zinvoller gebruiken.

Uiteraard weet ik ook dat die leerlingen soms voor een aantal uren samen worden gezet met andere leerjaren. Maar als ik de cijfers bekijk die ik de voorbije jaren heb gekregen, zeg ik: dit zijn soms onverantwoorde toestanden. U moet dit voorkomen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb een aanvullende bedenking. Toen ik die vraag om uitleg zag, dacht ik: help. Maar het moet soberder. Ik vind ook dat er te veel richtingen zijn. De uitkomst is hallucinant. Het moet transparanter. (*Opmerkingen*)

De heer Jos De Meyer (CD&V): Afschaffen achteraf is veel erger.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Dat doet zich hier voor. De school wijst op de investeringen die zijn gedaan, welke middelen er zijn vrijgemaakt om de juiste machines in te zetten. Dat was een dure investering. Als die maar enkele jaren kan renderen, is dat echt niet verstandig. Afschaffen is niet eenvoudig, maar we moeten daar in de toekomst op een veel betere manier mee omgaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over time-out
– 2111 (2014-2015)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Voorzitter, minister, mijn vraag sluit aan bij de vraag van mevrouw Meuleman van daarnet. De aanleiding is het rapport van het Vlaams Kinderrechtencommissariaat. De kinderrechtencommissaris, de heer Vanobbergen, neemt het strafbeleid van scholen onder de loep. Hij zegt heel duidelijk dat scholen een beter strafbeleid moeten voeren, meer op maat van de inbreuk, op maat van de leerling en op maat van de school. Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat stelt dat scholen het erg moeilijk hebben om gepast te straffen. Scholen sturen kinderen te snel van school, en dat heeft vaak zware gevolgen. Kinderen dreigen in een carrousel terecht te komen en scholen zien hun draagkracht vaak aangetast. In een aantal scholen dreigt er zich een 'end of the line'-problematiek te ontwikkelen, die noch de school, noch de leerling veel diensten bewijst.

Het Kinderrechtencommissariaat wil dat scholen, vooraleer ze overgaan tot definitieve uitsluiting, een palet aan alternatieven ontwikkelen. Daarvoor moet er steun zijn binnen de scholengroepen, toekomstige scholengemeenschappen en vanuit de Vlaamse administratie. Een time-out is een goed alternatief. Als leerlingen even van school zijn, krijgen ze begeleiding, kunnen ze tot rust komen en kunnen ze andere dingen doen. De time-in is een variant die ook een meerwaarde kan bieden. Het streefdoel van elke school moet zijn dat elke jongere de eindmeet haalt. In het omgaan met moeilijk gedrag is het aan te bevelen een soort panoplie aan stappen uit te werken en die aan de scholen ter beschikking te stellen.

Tijdens de commissie van 19 maart kondigde u aan te werken aan een geïntegreerd beleid met betrekking tot leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. U hebt daarnet gealludeerd op uw actieplan of conceptnota. Is het een actieplan of een conceptnota? (*Opmerkingen van minister Hilde Crevits en de heer Koen Daniëls*)

Het is dus een actieplan leerrecht. Dit debat is een voorafname, maar ik heb toch al enkele concrete vragen. Wat is de timing van het actieplan? Hoe wilt u het beleid integreren zowel inzake leerrecht, spijbelen als vroegtijdig schoolverlaten? Hebt u zicht op het aantal time-outprojecten dat succesvol gerealiseerd is? Hoeveel leerlingen die in een time-out terecht kwamen, keerden met positief gevolg terug naar het voltijds onderwijs? Hebt u zicht op de oorzaken van de 2800 definitieve uitsluitingen? Plant u concrete initiatieven om het strafbeleid te stroomlijnen en in meer maatwerk te voorzien? Zo ja, wat is de timing? Zit dat ook in het actieplan leerrecht?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Er is de time-out en de minister sprak in een eerder antwoord al over de time-in. Voor heel veel scholen en leerlingen is de time-out een moment van bezinning. De leerling moet dan eventjes niet meedraaien in die klas. Of dat dan binnen of buiten de school is, is een discussie die we later moeten voeren. Ik wil een oproep doen om de time-out te bewaren en te bewaken, maar om een goede kwalitatieve en kwantitatieve monitoring op te zetten. De time-out is even rijk als Vlaanderen rijk is, maar op sommige plaatsen even arm als Vlaanderen arm is. Is er een cijfermatige en kwalitatieve

evaluatie? Hoe dikwijls komen leerlingen terug in een time-out? Wat is de achtergrond van die leerlingen? Zijn dat leerlingen die ook in een problematiek zitten bij welzijn of integrale jeugdhulp of niet? Zijn het leerlingen die ook gekend zijn voor spijbelen of niet? Dat zijn belangrijke vragen die ons kunnen helpen bij de interpretatie.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Ik kom met deze vraag zeer dicht bij het werk dat ik deed voordat ik in het parlement zat. Ik moet me dan altijd een beetje inhouden als ik sommige dingen hoor. Mevrouw Gennez, u stelt de time-out centraal. Ik vind het belangrijk om des te meer aandacht te hebben voor de aanpak van de school zelf in het werken met leerlingen en het omgaan met diversiteit die in de leerlingenpopulatie van de school aanwezig is. Het is belangrijk om binnen de scholen nog meer aandacht te hebben voor inzichten en vaardigheden die nog moeten verworven en ontwikkeld worden in het beïnvloeden van het gedrag van leerlingen. Er wordt vandaag nog heel vaak gegrepen naar het straffen. Ik heb altijd geleerd dat het veel belangrijker is om aandacht te hebben voor het belonen van positief gedrag van jongeren en om aandacht te hebben voor het welbevinden van jongeren en hun betrokkenheid bij het schoolse gebeuren. Met voldoende aandacht daarvoor kunnen er al heel veel problemen worden voorkomen. Time-out is voor mij de allerlaatste stap.

Mijnheer Daniëls, er is in het verleden al een evaluatie geweest van de time-outprojecten en er zijn een aantal heel interessante conclusies getrokken. Ik heb vanaf toen het pleidooi gehouden – maar het heeft nog niet zo heel veel opgeleverd – om de time-outprojecten structureel in te bouwen. De evaluatie heeft aangetoond dat het een zinvolle werkvorm is. Momenteel is het kader niet het goede om gespecialiseerde krachten langdurig aan de slag te houden vanwege de tijdelijkheid van de projecten. We zijn er al in geslaagd om de periode van één jaar uit te breiden naar drie jaar, maar het blijft projectmatig werken. Ik vind dat goed voor een beginfase om na te gaan of een bepaalde werkwijze de goede is om een problematiek aan te pakken.

Na zoveel jaren moeten we toch in staat zijn om te beslissen of we dat als werkvorm hanteren of niet, en of we dat structureel inbouwen of niet. Minister, wilt u bekijken of we dat structureel kunnen verankeren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik heb al verwezen naar het actieplan leerrecht. Voor mij is het van belang dat we effectief komen tot trajecten die flexibel en op maat gericht zijn en waarbij we zeker voldoende aandacht hebben voor de welzijnsbehoefte van de jongere, maar ook voor het behouden en versterken van de band met de school. Daarnet discussieerden we over hoe we er het best aan kunnen werken. De schoolse context lijkt mij nog altijd de meest relevante. Het actieplan zal ook het geïntegreerde beleid realiseren. We zullen dat hier uiteraard nog uitvoerig bespreken.

Ik heb geen cijfers van het aantal leerlingen dat na een time-outproject met succes terugkeerde naar het onderwijs. Mevrouw Helsen, het klopt dat er een evaluatie is. Maar ik heb geen monitoring van hoeveel er nu succesvol terugkomen. Het is projectwerk en dus zit dat overal versnipperd. We kunnen dat wel opzetten omdat het relevant is om te weten.

Dan zijn er de vragen met betrekking tot definitieve uitsluitingen en het sanctioneringsbeleid. Sinds het schooljaar 2008-2009 is de schriftelijke melding van T-codes vervangen door een elektronische zending. Sindsdien brengen secundaire scholen onze administratie elektronisch op de hoogte van elke definitieve uitsluiting. De elektronische zendingen bieden geen zicht op de redenen waarom scholen beslissen om een leerling uit te sluiten. Ik heb dan ook geen zicht op de

oorzaken van definitieve uitsluitingen. We kunnen dat niet weten. Wat we wel weten, is dat probleemgedrag van leerlingen samenhangt met een lage mate van welbevinden. Het welbevinden wordt beïnvloed door heel wat factoren, waarop scholen vaak weinig vat hebben. Maar scholen hebben wel belang bij het inzetten van een preventieve en integrale aanpak. Daarnaar verwijst ook de kinder-rechtencommissaris.

Het sanctiebeleid moet hand in hand gaan met het goedgezorgbeleid van de school. Het CLB is op dit vlak een belangrijke partner van de school. Het kan zeker niet de bedoeling zijn dat scholen pas ingrijpen op het ogenblik dat het fundamenteel fout loopt met het gedrag van een leerling, of dat ze te vaak of te snel naar een definitieve uitsluiting zouden grijpen.

Het decreet Rechtspositie is op dat vlak zeer duidelijk. Scholen mogen pas een tuchtmaatregel treffen op het ogenblik dat een leerling de leefregels van de school ernstig schendt. Ten tweede benadrukt het decreet dat een definitieve uitsluiting zich helemaal op het einde van het continuüm van mogelijke maatregelen situeert. Een minder ingrijpende maatregel waarmee gelijkaardige effecten bij een leerling kunnen worden bereikt, heeft altijd voorrang. Het is dus cruciaal dat scholen zeer goed nadenken en eerst alternatieve pistes met de leerling bewandelen, alvorens ze uitsluiten.

Binnen de contouren van het decreet hebben we wel de keuze gemaakt om een grote autonomie te geven aan de scholen om hun sanctiebeleid vorm te geven. Ik verwacht dan ook dat de scholen daar op een ernstige en verantwoorde manier mee omgaan en dat ze de onderwijsloopbaan van de leerlingen steeds voorop blijven stellen.

Centraal beschikken we op dit ogenblik niet over objectieve gegevens om te concluderen dat scholen te vaak en te snel naar een definitieve uitsluiting grijpen. We monitoren dat niet, ik kan daar dus geen uitspraken over doen. Ik neem sowieso de signalen van de kinder-rechtencommissaris ernstig. We moeten bekijken of het nodig is dat we daar vat op krijgen.

Het actieplan 'Samen tegen Schooluitval' moet de instrumenten bundelen.

Mevrouw Helsen, ik ben absoluut bereid om de structurele inbedding te bekijken. Maar dat zit nu wel in mijn projectpot. Ik heb dat zo geërfd. Er zijn nog van die zaken. Ik had gisteren een lang overleg met de mensen van çavaria. Zij zeggen: "Dat is altijd jaar per jaar zo. Eigenlijk zouden we dat beter structureel inbedden." Maar dat betekent dat de projectpot kleiner wordt.

Mijnheer Daniëls, u had een opmerking over de kwaliteit. De kwaliteit van de hele plejade van time-outs die bestaat in Vlaanderen moet eens goed bekeken worden. Maar dat doen we samen met de mensen van Welzijn, met wie we dat samen financieren.

Ik heb hier in het parlement eens een aantal leerlingen gehad van het Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). We hebben een uurtje gedebatteerd. Een paar jongeren hadden een time-out gehad. Sommigen waren daar vernietigend over. Ze zeiden dat ze er niets aan hadden gehad. Anderen hadden het zeer positief gevonden. Je moet echt op maat van de leerling werken, maar er ook voor zorgen dat je aanbod kwalitatief in orde is. Het is mensenwerk. Het zijn geen robotten. Het is geen vaste structuur. Het is soms goed en soms minder goed.

Ik geloof ook in time-ins. Misschien ben ik daar nu te positief over, maar ik heb de effecten gezien op jongeren die binnen in de school eens de klas te verlaten en een aantal elementaire gedragsregels aanleren. De ouders maken zich daar grote zorgen over. Ze willen dat hun kind het curriculum blijft volgen. Als je

daaruit wordt getrokken, moet je het nog kunnen blijven volgen. Ik wil zeker bekijken hoe scholen voor die time-ins kunnen worden versterkt. Het blijft een time-out omdat je buiten de klas komt, maar het is een time-in omdat je in de schoolcontext blijft functioneren.

Er zijn hierover veel schriftelijke vragen (SV) gesteld in de vorige legislatuur. Ik geef hier het lijstje. Het is nuttig om op te volgen in dit verband: SV 147 van 16 december 2010 van Kathleen Deckx aan minister Pascal Smet omtrent 'Time-outprojecten – Capaciteit', SV 184 van 29 november 2011 van Kathleen Helsen aan minister Pascal Smet omtrent 'Time-outprojecten - Stand van zaken', SV 260 van 9 januari 2012 van Ulla Werbrouck aan minister Pascal Smet omtrent 'Time-outprojecten - Stand van zaken', SV 697 van 3 augustus 2012 van Kathleen Helsen aan minister Pascal Smet omtrent 'Samenwerking onderwijs-jeugdwerk - Stand van zaken' en SV 314 van 14 februari 2013 van Gerda Van Steenberge aan minister Pascal Smet omtrent 'Begroting onderwijs - Time-outprojecten'.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Minister, ik sluit mij aan omdat u zegt dat wij daar weinig zicht op hebben. Zeker voor de uitstroom en de herintegratie na time-outs is het goed om de bestaande evaluatie kwantitatief en kwalitatief te versterken, om het succes of het falen of de zwakkere punten van de time-outtrajecten van nabij onder de loep te nemen. Dat geldt dan ook voor de time-ins. Ik denk dat die minder bekend zijn. Ze zijn onderwijsgerelateerd. De time-outs zijn een zaak van Onderwijs en Welzijn. Die komen op het lokale niveau vaker aan bod. Zowel binnen de lokale overlegplatforms (LOP's) als binnen de lokale besturen, die vaak in middelen voorzien om time-outprojecten te financieren. In Mechelen organiseerden wij time-outprojecten via een project 'Problematische opvoedingsondersteuning en problematisch gedrag op school' van het centrum voor geestelijke gezondheidszorg. Dat werd gefinancierd met de middelen van het lokaal flankerend onderwijsbeleid. Die projecten lopen al een jaar of acht, negen. Ze werden structureel betoelaagd met die middelen. We zullen er in de toekomst moeten op toezien dat ze voldoende verankerd blijven.

Mevrouw Helsen, ik ben het met u eens als u zegt dat het algemene schoolklimaat de eerste preventieve lijn is om te voorkomen dat jongeren ontsporen of dat projecten als time-in en time-out nodig zijn. We kunnen die discussie voeren bij het actieplan leerrecht. Ik zal er hier niet over uitweiden. Dat is de evidentie zelve. We delen deze zorg kamerbreed.

Als we een grondigere kwantitatieve en kwalitatieve evaluatie van de time-outs en time-ins zouden doen, dan lijkt het mij nodig en nuttig dat er een Vlaams kader voor komt, waarbij we effectief een aantal hefboomen aanbieden aan scholen en welzijnsorganisaties om de kwaliteit en de herintegratie te optimaliseren. Misschien moeten we na het reces die lijn bekijken, om rond die projecten en los van het actieplan leerrecht wat kwaliteitsbewaking en data-analyse te kunnen doen.

Last but not least: koken kost ook daar geld. We moeten zowel bij Onderwijs als bij Welzijn de budgetten structureel verankeren.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik sta helemaal achter de vraag van collega Gennez om de gegevens te vervolledigen. De evaluatie van 2008 heeft natuurlijk bepaalde zaken in kaart gebracht, maar heeft andere vragen die ik daarnet heb gesteld, niet of nog niet beantwoord.

Ik ben het ermee eens dat we ervoor moeten zorgen dat time-out de laatste stap is, net zoals uitsluiting uit de school en tuchtmaatregelen. Ik denk echter dat er

in scholen al veel is gebeurd vóór er dergelijke maatregelen worden genomen. Collega Krekels zei het ook al, dergelijke maatregelen komen er pas wanneer blijkt dat alle andere tussenstappen niet hebben gewerkt. Sommigen ervaren time-out en tuchtsancties als zeer negatief, maar we moeten de scholen die mogelijkheden blijven geven, uiteraard op voorwaarde dat ze die pas gebruiken nadat ze een intern traject doorlopen hebben.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Ik bedoelde niet dat er geen time-outprojecten meer mogen zijn. Ik vraag precies ze structureel te verankeren, omdat ik zie dat ze waardevol zijn. Een van de belangrijkste knelpunten die uit de evaluatie naar voren kwam, is dat het niet eenvoudig is om na een time-out de integratie in de school zonder begeleiding goed te laten verlopen. Time-out is zeer zinvol, maar terugkeren naar de school is niet vanzelfsprekend. Zonder goede begeleiding loopt het vaak fout. De evaluatie bepleitte om daar meer aandacht voor te hebben, maar of dat vandaag voldoende in orde is, weten we niet, want dat hebben we niet opnieuw bekeken.

Time-out moet de laatste stap zijn, die pas komt nadat de school andere maatregelen heeft genomen. Daar is nog een weg af te leggen. In het laatste verzameldecreet hebben we nog maar pas de flexibele trajecten mogelijk gemaakt. In het verleden konden dergelijke trajecten enkel voor langdurig zieke leerlingen, niet om in te spelen op andere problemen. Scholen moeten nu de kans krijgen om met die time-in of flexibele trajecten aan de slag te gaan. Binnen de scholen zelf kan er nog wel een en ander gebeuren, omdat de mogelijkheden om goed in te spelen op de problemen, tot voor kort eerder beperkt waren. Daarom wil ik er sterk de nadruk op leggen dat de school zelf eerst aan de slag moet gaan met de jongere vóór de time-out wordt ingezet. Persoonlijk ben ik absoluut tegen een definitieve uitsluiting zolang jongeren leerplichtig zijn. We hebben dan hoe dan ook een school nodig die met hen aan de slag wil gaan. Ik zie jongeren ook liever niet te vaak van school veranderen, omdat dat de zaak vaak net bemoeilijkt.

Minister Hilde Crevits: Ik heb helemaal niet gezegd dat de time-out weg moet. Sommigen zijn zeer tevreden over het systeem, anderen dan weer niet. Het is ook mogelijk dat time-out voor de ene leerling wel effect heeft en voor de andere niet. Dat heeft niet noodzakelijk te maken met de kwaliteit van de time-out, het kan ook persoonsgebonden zijn. Een time-out is iets sterker dan een time-in. Ik vind die graduele opbouw wel interessant, maar er is geen sprake van de time-out af te schaffen. Integendeel, een time-out kan heel goed zijn voor de leerling, maar ook voor de school. De time-in kende ik niet en ik ben verrast welke resultaten dat kan geven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.